

Tema

Skolen har valgt at arbejde med følgende temaer:

- Affald
- Energi
- Natur
- Bæredygtigt forbrug
- FN's verdensmål
- Friluftsliv
- Beplantning og grønne områder, samt vild med vilje områder

1. Grønt Råd

Det grønne råd består af:

- 36 Elever, 3 Lærere, 3 Pædagoger, 1 Ledere, 1 Andre.
- Og har afholdt 6 møder i dette skoleår.

Referater fra møder:

- [GRØN VISION besluttet for Søndermarksskolen af GRØNT RÅD d. 31.01.2023.docx](#)
- [Referat af Grønt Råd møde d. 04.05.2023.docx](#)
- [Referat GRØNT RÅD d. 29. sept. 23, PDF.pdf](#)
- [Referat af Grønt Råd d. 20.11.2023.docx](#)
- [Referat af Grønt Råd d. 22.01.2024.docx](#)
- [Referat af Grønt Råd møde d. 04.03.2024, PDF.pdf](#)
- [Referat af Grønt Råd d. 25.04.2024.docx](#)

Ydeligere kommentarer:

Skolens Grønt Råd blev nedsat i januar sidste skoleår, 2023. Så inden nuværende skoleår blev de to første møder holdt inden sommerferien.

I skrivende stund har der herudover været afholdt 5 møder i Grønt Råd; det sidste møde afholdes efter planen i årshjulet d. 10/6, hvorfor der mangler referat fra dette møde.

2. Grøn Vision

Hvad er skolens Grønne Vision?

Vedtaget GRØN VISION for Søndermarksskolen

D. 31.01.2023 vedtog 26 fremmødte elever sammen med Heidi, Ronni og Line J. i Grønt Råd følgende:

Vi vil skabe flere grønne områder på SMSK både for at fremme biodiversitet og for at fremme trivsel og æstetiske rammer for børn og voksne. Derudover vil vi gerne have eleverne mere på banen i forhold til affaldssortering på skolen i samarbejde med BOFA som samarbejdspartnere.

Vi vil øge elevernes bevidsthed om bæredygtighed og inddrage dem i forskellige processer både i skole og SFO. Fx vil vi gerne etablere nogle højbede ved madkundskab til krydderurter samt nogle rottesikrede kompostbeholdere, som eleverne kan smide grøntaffaldet i, så det efterfølgende kan blive genbrugt som kompostjord. I SFO'en skal grøntaffald bruges til høns i privat regi.

På skolen har vi venskabsklasser på tværs af årgange, og disse skal have mulighed for at byde ind med grønne handlinger sammen i overensstemmelse med den grønne vision; fx i grønne emnedage eller uger. Der skal være en ?grøn tråd? igennem skolegangen, så alle årgange deltager i forskellige grønne samarbejder, så de ved udgangen af 9. kl. har været på en fælles

grøn dannelsesrejse.

De grønne initiativer og handlinger dokumenteres løbende med billedmateriale og formidling.

Hertil bidrager alle årgange med deres dokumenterede arbejde.

Efterhånden skal de grønne handlinger danne afsæt for/inspirere til grøn undervisning/undersøgelse.

[GRØN VISION besluttet for Søndermarksskolen af GRØNT RÅD d. 31.01.2023.docx](#)

Hvordan har I synliggjort jeres Grønne Vision for hele skolen?

De ældste elever i Grønt Råd har formidlet om skolens Grønne Vision i en lille film, som de har lavet og vist på en fællessamling for hele skolen. Filmen ligger ligeledes på Søndermarksskolens facebookside. På skolens hjemmeside beskrives også vores SFO's fokus på Grøn Dannelse, som har afsæt i Den Grønne Vision.

<https://fb.watch/pL73SXjf5r/>

<https://soendermark.aula.dk/frito/vores-visioner>

3. Grøn Revision

Skolen har gjort status over:

Vand

Vi har fået installeret en vandautomat i Fritos café, dette for at have mindre vandspild, når børnene har behov for at få noget at drikke. I vores køkken har vi ændret arbejdsgange, så det nu kun er personalet, der rengør tallerkener m.m. efter café, ligesom vi har fået installeret en ny vandhane med spulefunktion - igen mhb. på at spare på vandet. Udendørs har vi flere vandbaljer stående til opsamling af regnvand, der efterfølgende bruges til at vande vores planter med. Ligesom vi i ude Grønt værksted har flere planter på planteborde, hvor de i en vis grad selv vandes af regnvand. Vi vil gerne optimere vores vandopsamling, så vi kan udnytte det vand, der samles på tagene og ledes væk via nedløbsrør, dette ved vi endnu ikke hvordan vi i praksis kan gøre.

Biodiversitet

Vi har i Frito haft fokus på biodiversitet via etablering og indretning af vores ude og inde Grønt værksted, hvor vi via plakater og samtaler med børnene har formidlet betydningen af, at vi har insekter og hvorfor/hvordan vi kan og skal tiltrække flere. Vi har etableret en større del af vores udeområde til netop at imødekomme dette. Jorden er blevet planeret ud, vi har påbegyndt beplantning i form af blomster og buske som fødekilde for flere insekter. Vi har etableret flere små vandhuller på området, ligesom vi har påbegyndt et naturhegn for, at tiltrække flere krible krabledyr. Der er også sået vild blomstereng på en del af området. Vi vil fortsætte med at beplante området, samt udbygge vores naturhegn, ligesom vi har fået en stor bunke marksten, der skal etableres på området til krible krabledyr. Vi har etableret flere højbede med frugtbuske, samt blomstrene stauder, vi vil etablere yderligere højbede og plante dem til med blomster. I Grønt værksted er der godt gang i spiring af diverse blomster og nytteplanter, som efterfølgende skal plantes ud når vejret tillader det. Vi kan allerede nu se, at det gør en forskel, idet vi i sensommeren havde besøg af flere sommerfugle, ligesom vi i år allerede er stødt på bænkebidere, mariehøner, myg, skolopendre og en helt fantastisk salamander.

Materialer og genbrug

I Frito har vi fokus på at anvende genbrugsmaterialer/genanvende vores materialer når dette er muligt. Da vi synes, vi havde et meget stort papirspild i forbindelse med daglig tegnepapir, valgte vi at halvere vores tegnepapirer, ligesom det ikke længere ligger frit tilgængeligt i store bunker, men i stedet skal spørges om, hvorefter vi tager få papirer frem. Vi skaber og fastholder derfor dagligt en opmærksomhed på vores forbrug af tegnepapir. Vi har taget vores indpakningspapir og fine bånd væk, dette så det ikke længere er dagligt tilgængeligt, men bruges til særlige lejligheder. I stedet for er det dagligt muligt at pakke ind med genbrugspapir/reklamer/aviser, eller med stopposer, som igen syes af genbrugsstof i form af aflagt sengetøj. Vi kan på vores

indkøbsoversigt over materialer se, at vi har et mindre indkøb og dermed forbrug. Vi er generelt opmærksomme på at efterspørge materialer til kreative sysler hos forældre/bedsteforældre/andre, dette så vi kan genbruge de ressourcer, der ellers smides ud i stedet for at købe nyt. I vores køkken samler vi tom emballage i form af plastlåg, mælkekartonner m.m. til brug i vores genbrugsværksted kaldet fordybelsen.

Adfærd og indstilling

Se vedhæftede og nedenstående.

[Grøn dannelse i Frito - Hvad har vi gjort, skoleåret 2023-24.pdf](#)

Ydeligere kommentarer:

Frito holder "Grøn Frito" møde igen i maj måned, efter rapporten indsendes. Her er det på dagsordenen at lave et årshjul for Grønt Værksted.

4. Grøn Handleplan

Skolens handleplan:

SFO / Frito planlægger en arbejdsdag, hvor der udplantes, graves, anlægges nogle miljøer.

Skoledelen: lærere fra ind- og udskoling koordinerer en grøn emneuge i uge 16, hvor det er aftalt, at hele skolen arbejder med FN's 17 verdensmål.

Der kan arbejdes mere koordineret og synligt med affaldssortering, også i samarbejde med ejendomsservice.

[Årshjul Grøn Skole for Søndermarksskolen 2023-24.pdf](#)

Ydeligere kommentarer:

Se vores årshjul for Grøn skole i uploadede fil.

5. Grønne Handlinger

Hvilke handlinger og aktiviteter har I gennemført og hvordan er det gået?

Vores SFO, kaldet Frito, er en kæmpe katalysator for de grønne handlinger på skolen, og de har godt fat i alle indskolingsbørn og deres familier ift. at lave grøn aktivitet særligt på indskolingens udeområde: De har bygget højbede til stauder, plantet buske og æbletræer ud, etableret et stort, indhegnet område med kvas-hegn, der er sået et stort område med div. frø og gravet tre murerbaljer ned til vandbassiner; alt sammen for at tiltrække insekter, fugleliv mm.

Frito har etableret et Grønt værksted (både et til inde og ude), hvor der systematisk er samlet natur- og genbrugsmaterialer til et kreativt værksted med mulighed for udstilling. Her tilbringer voksne og børn tid sammen med alt fra at udplante, så, vande, samle, smage, lære om, sortere, lime/kreere, udstille, fortælle om med meget mere. Frito er også i gang med at affaldssortere og arbejde med børnenes bevidstgørelse om sorteringsprocesser. Vi har indkøbt to kompostmaskiner til kompostering af madaffald - både kød og grønt; én til Fritos café køkken og én til madkundskab, som vi tager i brug med børnene for at lære om og lave vores egen kompost til vores mange bede og højbede. En gruppe elever fra forskellige årgange har sammen med nogle håndværkskyndige voksne på skolen selv bygget et udemiljø med højbede, som står uden for vores madkundskabslokale. Heri udplantes krydderurter og bærbuske til brug i madlavningen i madkundskab og i kantinen.

Her er indsat nogle billeder fra en grøn arbejdsdag d. 10. juni 2023.

Herudover har Frito holdt løbende møder med personalet, hvor der er planlagt og aftalt indretning af Grønt værksted og igangsættelse af div. grønne initiativer på udeområdet ved indskoling. Se mødereferater fra Frito.

En "Grøn Gruppe", bestående af voksne fra både SFO- ind- og udskoling har mødtes ca. hver 2. måned for at koordinere Grønt Råds forslag og idéer til omsætning i praksis. Her har også været ledelse repræsenteret. Denne gruppe har også taget initiativ til at søge midler - og modtaget midler -til at etablere overdækning på bålhytte, overdækkede bord-bænkesæt og plantekasser ved kantine- og madkundskab samt to biokomposteringsmaskiner (både til kød og grønt). Der blev

også søgt midler til, at vores 5. årgang kan komme en tur til Christiansø og gå med naturvejlederen rundt her og se/ lære om edderfluglene, der begynder at søge på land for at bygge rede og ruge. Her kan eleverne komme tæt på fuglene, der ruger overalt på øerne. Naturvejlederen udbyder fugleforløb i samarbejde med Feltstationen på Christiansø med en ringmærker ? her handler det om trækfugle, ringmærkning af fuglene og om fortællinger, der knytter sig til fuglene. Turen til Christiansø med 5. årgang gennemføres d. 16. maj 2024. Frito har 3 ude-uger i sommerferien på skolens naturgrund (1 km gåafstand fra skolen): 2 uger med rollespil og 1 uge med grøn dannelse & natur. Se også vedhæftede ovsigt over, hvad Frito har arbejdet med af grønne tiltag her nedenfor.

[Billeder fra Grøn arbejdsdag i Frito d. 10. juni 2023, PDF.pdf](#)

[Ansøgning til Bright Green Island 27.10.2023.docx](#)

[Ansøgningsskema egne Åben skole - Inklusionpuljer 2023-24 Søndermarksskolen d. 15.05.docx](#)

[Udemøbler søgt gn. Friluftsrådet.docx](#)

[Grøn Frito møde d. 11.09.2023.docx](#)

[Grøn Frito referat d. 20 sept 23.docx](#)

[Grøn Frito 20 sept. 2023 bilag 1.docx](#)

[Grøn Frito 20 sept bilag 2 idékatalog.docx](#)

[Grøn Frito referat d. 29 sept 23.docx](#)

[Grøn Frito referat d. 4. dec. 23 vers.1.docx](#)

[Referat af Grøn Dannelsesmøde d. 20.04.2023.docx](#)

[Referat af formøde til Grønt Råd møde d. 02.05.2023.docx](#)

[Referat af Grønt Råd møde d. 04.05.2023.docx](#)

[Referat af Grøn Skole møde d. 17.08.23.docx](#)

[Referat af Grøn Skole møde d. 05.10.2023.docx](#)

[Billeder af plantekasse-byg, efterår 2023, PDF.pdf](#)

[Grøn skole statusmøde d. 5 dec. 2023.docx](#)

[Referat af Grønt Råd møde d. 04.03.2024, PDF.pdf](#)

[Grøn dannelse i Frito - Hvad har vi gjort, skoleåret 2023-24.pdf](#)

Hvilken indsats vil I særligt fremhæve?

Vi vil særligt fremhæve det Grønne Værksted og videreudviklingen af dette; som nu også er blevet udvidet til et tilbud nogle formiddage om ugen med børn i indskolingen, som har brug for en lidt anden ramme at være i; her får mindre grupper af børn mulighed for at komme ud sammen med en pædagog og lave aktiviteter / arbejde på en anden måde og udendørs med højt til loftet. Dette ligger i tråd med vores grønne vision om ikke blot at fremme biodiversitet, men også at fremme / nære trivslen for børn og få deres nervesystem "i grøn" - derfor nu "Grønt værksted" med flere betydninger. Dette kommer vi til at udvikle på som en slags " grøn pædagogisk mellemform" til næste skoleår - da vi nu kan se alternative og meningsgivende rammer tage form.

Er der noget, der har været særligt udfordrende?

Vi har været gode til at søge div. puljer til indkøb af udemøbler, planter, frø, komposteringsmaskiner mm. - der har været fart på.

Mange af tiltagene kræver tid og koordinering i etablerings- implementerings- og brugsfasen. Særligt at få koordineret brugen af de to komposteringsbeholdere (beregnet til både kød og grønt i vores to køkkener) og systematiseret komposteringen sammen med elever, er noget, vi i det følgende skoleår skal have en tovholder på. Dette afhænger også af fagfordelingen i madkundskab og en interesse fra medarbejdere til at føre tiltaget ud i praksis, så både børn og voksne får nye arbejdsgange omkring madaffald på skolen.

6. Grøn Undervisning

Hvordan er det grønne arbejde indgået i undervisningen?

- Et fælles projekt for hele skolen, inklusiv vores SFO, Frito: Vi arbejder med FN's verdensmål i uge 16; se vedhæftede bilag. Om torsdagen bliver forældrene inviteret om eftermiddagen/aftenen til at se på årgangenes arbejder. Hertil sælges der kage i alle klasser, og personalet vil indkøbe et "Grønt Monument" for kagebodsølget til skolens børn; insektvenlige planter i nye højbede.
- Herdover har to voksne og en større gruppe børn fra 4. - 9. klasse bygget plantekasser med indbyggede bænke ude foran vores kantine og madkundskabslokale, så man kan dyrke og plukke krydderier/bær mm. til brug i maden.
- Indskoling (0.-3. årg.) har en ugentlig udeskole dag det meste af året, hvor de går ud til skolens naturgrund, ca. 1 km. fra skolen, hvor der er et skovområde med en sø tæt på, der er bålplads og overdækket fliseområde. Her laves mange aktiviteter, fx. måling af vandtemperatur, lufttemperatur, måling af træer og undersøgelse af insekter, bevoksning, mad og bading over bål, tegneaktivitet, bevægelsesaktivitet og hulebygning. Se fx bilag nedenfor fra 3. årgangs udeskoleaktiviteter.
- Udskoling (5.-9. årg.) har arbejdet både med temaerne bæredygtighed, klima og genbrugstræ, og 9. årg. har været sammen med 4. årg. om World Clean up day: Se materiale herom nedenfor.
- Herudover har flere elever fra Grønt Råd, og andre interesserede børn fra 4.-9. klasse, været med til at bygge plantekasser til området bag vores faggang ved kantine og madkundskab sammen med voksne i vores værksted; disse beplantes med krydderier og frugtbuske, så der kan plukkes friske råvarer til madkundskab.
- Vores 1. årgang følger sommerfuglelarvers puppeproces og udvikling til sommerfugl, og de har også gang i et svampeprojekt, hvor der dyrkes østershatte.
- 5. årgang har en planlagt tur til Christiansø og skal følge en naturvejleder og ringmærker her en dag; program er vedlagt.
- 7. årgang har haft et kunsthåndværkforløb med naturens materialer og udstillet på Grønbechs Gaard i Hasle; se bilag med billeder.

[Emneugen Søndermarksskolen, forår 2024.pdf](#)

[Billeder af plantekasse-byg, efterår 2023, PDF.pdf](#)

[Brug af genbrugs og resttræ i Håndværk og design, overbygningen.pdf](#)

[Bæredygtig energiforsyning lokalt og globalt, naturfag, 9. årgang.pdf](#)

[Bæredygtig energiforsyning, august 2023, 9. årgang.pdf](#)

[Bæredygtig udnyttelse af naturgrundlaget, Naturfag, 9. årgang.pdf](#)

[Forældrebreve til 1. årgang vedr. Emneuge 16.pdf](#)

[Grøn avis, uge 38-46, 9. årgang.docx.pdf](#)

[Klima i dansk, 9. årgang.pdf](#)

[Klimaoptur, infoplakater 9. årg..pdf](#)

[Turbovækst, Life forløb.pdf](#)

[World Clean up day, 11. september 2023, 4. og 9. årgang.pdf](#)

[Æbleløgkerne projekt, 7. årg..pdf](#)

https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid02jYHdUfrG6XGrWWgY8qXK3TbdvVTraLhw aR6G9xyKuLyZFv5bwXix21eqrmVS3Zj8I&id=100057181700803

[Billeder af forløb med sommerfuglelarver, 1. årg. forår 2024.pdf](#)

[Emneuge om FN's verdensmål 2024.pdf](#)

[1. årg. sommerfugleprojekt, forår 2024.pdf](#)

[Program 5. årg. tur til Christiansø med naturvejleder, 16. maj 2024.pdf](#)

[Svampeprojekt 1. årg. forår 2024.pdf](#)

[3. årgang om deres arbejde med Grøn Dannelse, skoleåret 2023-24.pdf](#)

[Kunsthåndværkerforløb naturens værksted 7. årgang.pdf](#)

7. Informer og involver

Hvordan har I informeret og involveret jeres omverden?

- Vi har indledningsvist informeret om skolens grønne vision og tiltag på fællessamlinger med hele skolen og til vores skolebestyrelse.
- De ældste elever i Grønt Råd har lavet en lille film om skolens Grønne Råd og den vedtagne vision. Filmen er lagt ud på skolens facebookside.
- Vi har lavet et opslag på Aula til alle forældre om, at vi meget gerne aftager planter og buske fra deres haver, hvis nogen skulle have noget til overs.
- Vores SFO, Frito, har inviteret forældre og børn fra 0.-3. årgang samt Grønt Råd til grøn arbejdslørdag d. 10/6 2023 fra 9.30-12:30 på Fritos område.
- Det lokale plantecenter, Liliendal, har doneret en stor del planter og buske til udplantning i okt. 2023, da en forælder arbejdede her.
- Overdækket bålhytte på indskolingens område
- Overdækkede bord-bænkesæt på udskolingens område

<https://www.facebook.com/watch/?v=841082527370965&ref=sharing>

[Brev til forældre om planter og jord til skolen.docx](#)

[Planter fra Liljendal Plantecenter d. 02.10.2023.docx](#)

Ydeligere kommentarer:

Vi vil invitere formanden for Børne-og skoleudvalget i kommunalbestyrelsen, Morten Riis, til vores indvielse af Grønt flag fredag d. 21. juni kl. 12.